

POGOVORI O ČLOVEČNOSTI I DRUŽBI PRIHODNOSTI ZA VSE

Mag. Blanka Jamnišek, veleposlanica

Povezave med načelom odgovornosti zaščititi (R2P) in resolucijami Varnostnega sveta OZN o ženskah, miru in varnosti (izhodišča za razpravo)

1. Odgovornost zaščititi pomeni, da ima vsaka država dolžnost, da na svojem ozemlju ščiti prebivalstvo pred genocidom, vojnimi hudodelstvi, etničnim čiščenjem in hudodelstvi zoper človečnost. Mednarodna skupnost ima odgovornost, da pri tem državam pomaga, da preko OZN uporabi primerna diplomatska, humanitarna in ostala miroljubna sredstva ter v skrajnem primeru tudi silo preko Varnostnega sveta OZN, da bi pomagala zaščititi prebivalstvo pred grozodejstvi.
2. Grozodejstva veljajo za najhujše zločine zoper človeštvo. Kot hudodelstva so opredeljena zato, ker tovrstna dejanja prizadenejo bistvo človeškega dostojanstva, in sicer zlasti tistih oseb, ki bi jih morale države najbolj zaščititi, tako v miru kot med vojno.
3. Množična grozodejstva je potrebno preprečevati, da se ohranijo človeška življenja. Človečnost je pri tem ključna. Grozodejstva se nikoli ne zgodijo čez noč, pač pa so rezultat zelo škodljivih procesov, ki jih je mogoče opazovati skozi čas in tako zaznati tudi opozorilne znake. Možno je ukrepati, a se velikokrat to ne zgodi. Preprečevanje dejanj in procesov, ki lahko v določenih okoliščinah vodijo v množična grozodejstva je ključno.
4. Med uveljavljanjem in zaščito človekovih pravic, tudi pravic žensk ter preprečevanjem množičnih grozodejstev je pomembna povezava. Poročilo Generalnega sekretarja OZN o udejanjanju načela R2P (2020) z naslovom "*The 2020 Report of the Secretary-General on Prioritizing prevention and strengthening response: women and the responsibility to protect*" se je usmerilo v povezave med R2P, enakost spolov ter agendo "Ženske, mir in varnost". Zaradi spoznanja, da je med temi temami več povezav kot dotlej pretežno obravnavano spolno nasilje nad ženskami v obdobjih oboroženega konflikta, so bolj poglobljeno obravnavane tudi druge ne-enakosti, diskriminatorne prakse, vzroki in dinamika, da bi bolje razumeli, zakaj in kako prihaja do procesov, ki v določenih situacijah lahko vodijo v množična grozodejstva, ki jih je potrebno preprečevati.
5. Znana so *de iure* kazniva dejanjih, ki imajo podlago v spolu, spolnem nasilju nad ženskami ter *de facto* vzorci mnogokje uveljavljenega vedenja, ki npr. ekonomsko, družbeno in na mnoge druge načine diskriminirajo ženske ter jih odrivajo na rob družbe (jih ne slišijo, ne vidijo, ne upoštevajo). Ženske in deklice so v mnogih kontekstih videne kot žrtve, čeprav niso vedno tako obravnavane, tudi kadar so resnično žrtve. Po mednarodnem pravu so kazniva dejanja, ki imajo podlago v spolu (*gender based violence*) in spolno nasilje (*sexual violence*) kot takšna prepoznana tako v odločitvah Mednarodnega kazenskega sodišča (ICC) kot tudi v Varnostnem svetu OZN, ki ima redna letna zasedanja namenjena tej tematiki.
6. Upoštevati pa je potrebno, da so ženske in deklice lahko tudi agenti pozitivnih sprememb in ni koristno, da so videne le kot (potencialne) žrtve. Ker so polovica človeštva, imajo pomembno vlogo tudi pri preprečevanju konfliktov v vseh fazah (pred, med in po konfliktu). Lahko nastopajo kot agenti sprememb, zato morajo biti vključene v vse procese pri iskanju rešitev. Zato je nujno, da se ženske enakopravno vključuje v postopke zgodnjega opozarjanja mdr. tudi v obrambno-varnostnem sektorju, pri iskanju rešitev v konfliktih, pri mediaciji, pri mirovni operacijah, mirovni procesih, okrevanju po krizah, rekoncilijaciji kot tudi v pravosodnih procesih pri iskanju in kaznovanju tistih, ki so odgovorni za množična grozodejstva.
7. Enakopravna participacija, sodelovanje in vodstvo žensk in moških v vsej svoji raznolikosti je nujna osnova za celovit pristop pri preprečevanju množičnih grozodejstev kot tudi pri reševanju posledic konfliktov.